

cinično opisovanje raznih pregreh? In naš list da razkriva grehe, ki so prave ostudnosti! Kar se tega tiče, odločno ugovarjamo, da bi se posebna vrsta grde pregrehe omenjala: pisma „Vzori in boji“ svaré samo splošno pred vsem, kar je zoper spodobnost in sramežljivost. Kdor podtika našemu listu več, kdor si razlaga hudobijo v zmislu starih Grkov, ta podtika svojo zlobno domišljijo besedam, ki imajo vseskozi čisto nraven namen. Poznamo dijake, niso vsi nedolžni, to je res: a takih hudobij bi si dijakom nikdar ne upali podtikati. Zato odvrčamo z gnusom tako insinuvacijo. Pedagog vé, da se mora mladina opozarjati, naj se boji tudi najmanjše stvari, ki je sumljiva, temna, dvoraljiva, naj se boji vsakega skrivnega pogovarjanja ali shajanja. In tako daleč je šel naš pisatelj, dalje pa ne.

„Čistim je vse čisto; ognušeni pa in nevernim ni nič čistega, temveč ognušeni sta njih pamet in vest.“ (Tit. 1, 15.) Celó povest „Poštenost in pravica“ je naučila „Zvonovega“ prijatelja takih stvari, katerih se še ni naučil iz „Zvona“.

Kdor ima le količkaj poštenega mišljenja, vidi, kako svari vsa povest pred lahkomišljenostjo, kako živo kaže grozne nasledke pregrehe. Rad verjamem nedolžnemu „Zvonovemu“ sotrudniku, da mu to ni všeč, a zatrjujemo mu, da bomo zanaprej še krepkeje govorili. Greh bomo vedno imenovali greh; ako bo treba omeniti ali opisati ga, ne bomo bralca v nemali zanj, ampak vzbujali mu strah in stud pred njim, četudi se bo zdelo to nekaternikom nesramno. Ali se naš nedolžni rigorist ne spominja, da se je učil v katekizmu poglavitnih, ptujih, vnebovpijočih grehov? Zakaj se jih je učil? Ali zato, da bi jih počenjal? Naš list nikakor ni za tisto rafinirano sramežljivost, ki je kakor pobeljen grob, marveč je za odkrito, toda odločno besedo. In odločnost veljaj nravnemu zakonu. Saj se nam ni treba bati, kaj poreče hlimba: bojimo se Boga in sicer doma in v javnosti.

Morda se bomo še večkrat srečali z „Zvonom“ in njegovimi sotrudniki. Ne iščemo prepira, a resnice ne bomo zamolčavali. Ali z lepa, ali z grda: vsakomur resnico in kar je zaslužil! Dr. Fr. L.

Razne stvari.

Naše slike.

Izpremenjenje na gori. Občudovanja vreden cvet krščanske umetnosti je Rafaelovo „Izpremenjenje na gori“. V njem nam je sporočil umetnik najlepši izjav svoje umetnostne veleumnosti. Zakaj tega dogodka iz življenja našega Izveličarja še ni doslej nihče naslikal znameniteje.

Sliko je naročil kardinal Julijan de Medici (pozneje papež Klement VII. 1523—34) za svojo višjepastirsko cerkev v Narboni. Toda predno je bilo delo dovršeno, Rafael nevarno zbolil. Mrzlica mu je branila delo nadaljevati, in tako je popolnoma dokončal le zgornji del. Spodnjega je zapustil le v osnovi. Med boleznijo se je z radostnim srcem oziral na podobo izpremenjenega Kristusa in se tolažil s prisrčno željo, da bi kmalu ozdravel in delo srečno zvršil. Ta želja se mu ni izpolnila. Kristus, katerega je tako veličastno proslavljal s svojo umetnostjo, poklical ga je k sebi (na veliki petek l. 1520.) v nebeško proslavljenje.

Učenci njegovi so izpolnili črtež spodnjega dela s primernimi barvami. Naročnik si je pridržal nekaj časa sliko v svojem stanovanju v Rimu. Pozneje jo je pa daroval za veliki oltar v cerkev St. Pietro in Montorio, kjer se je na njej radovalo oko vsakega opazovalca. L. 1797. so jo Francozi odnesli v Pariz, kjer je ostala do leta 1815. Takrat jo je papež Pij VII. dobil nazaj in jo uvrstil med druge slike slavne vatikanske galerije. Tamkaj je še sedaj.

Oglejmo si sliko samo! Ob prvem pogledu zapazimo pred seboj dva prizora. Oba sta vzeta iz

sv. pisma novega zakona. Sveti evangelisti Matevž, Marko in Lukež pripovedujejo skoro z istimi besedami, kar nam je umetnik tako divno vprizoril.

Zgornji prizor predstavlja ta-le dogodek iz svetega pisma: Jezus gre na goro Tabor molit. S seboj vzame sv. Petra, Jakopa in Janeza, njegovega brata. Pred njimi se izpremeni, in njegov obraz se je svetil kakor solnce, njegova oblačila pa so bila bela kakor sneg. In glej! prikazala sta se Mojzes in Elija in sta ž njim govorila. (Mat. 17. Luk. 9.)

Apostoli utrujeni v pozni noči zaspé. Nebeška prikazen jih vzbudi. Njene svetlobe se prestrašijo, da na tla padejo in si pred svetlobo oči zakrijejo.

Ta veličastni prizor je umetnik spojil z drugim, ki nam ga kaže spodnji del slike.

Ostalih devet apostolov počiva v vzožju gore. K njim pripelje oče obsedenega sina. Hudi duh ga napada, da vpije na ves glas, preobrača oči in se divje in krčevito zvija. Oče ga komaj vzdrži. V pročelju veličastna žena klečé prosi apostole, naj bi se usmilili ubožca. Tudi materin obraz v bližini obsedence izraža jednako prošnjo. Za očetom se huduje nad apostoli nevoljen mož s stegnjeno roko, zakaj nečejo pomagati. Drugi obrazi kažejo obupnost, sočutje in željo nujne pomoči.

Na levi strani so apostoli. Vsi so jako vznemirjeni. Pozna se jim, da imajo sočutje, da so pa tudi ob jednom v veliki zadregi. Jeden izmed njih opozarja svoje tovariše na strašno bolest obsedenega in kaže s prstom nanj. Drugi zraven njega se vspenja naprej, nekateri pa se ga branijo, kakor

se spozna iz gibanja njihovih rok. Sveti Andrej s knjigo v roki je ves osupnjen in zavzet; jeden apostol pa odločno kaže na goro, kakor bi hotel reči: „Od tam dobimo pomoč!“

Mnogo oseb je na sliki, in vendar kako lepo jih je umetnik razvrstil in uredil! Na prvem mestu je Kristus. Okoli njegove glave se razširja solnčni blesk. Pogled ima obrnjen proti nebesom, od koder prihaja njegov svit. V potezah Odrešenikovega obraza je umetnik pokazal, kaj more slikarski čopič v spretni roki. Mojstersko je naš slikar na obrazu razodel Kristusovo milobo, lepoto in krotko ljubeznivost, zatopljeno v nebeško slavo. Obleka je svetla in bela kakor sneg. Tudi Mojzes in Elija sta prešinjena od nebeške svetlobe, ki obseva oblake. Trije apostoli počivajo na zeleni trati „sv. hriba“.

Tudi v spodnji polovici so osebe v lepih, spretno razdeljenih skupinah. Občudovanja vredna je tu umetnikova nadarjenost, ker zna vsakemu posamezniku tako raznolično vdahniti duševno življenje v obraz in v vse njegovo kretanje. Kako je vse naravno, mnogovrstno, živahno, in vendar jednotno! Lahko se opazuje, občuduje, pa ne dá se tako lepo popisati.

Če primerjamo zgornji in spodnji del naše slike, vidimo nekako nasprotje. Zakaj zgoraj vlada mir in nebeška tihota, spodaj živahno gibanje in bridkost zemeljskega življenja. Umetnik je oba prizora mojstersko združil in to tudi označil po apostolu, ki kaže z roko na goro. Skupnost in soglasje obeh prizorov se spozna tedaj že po zunanem črtežu.

Po svoji obliki je delo popolno gledé na umetniško osnovo, kakor tudi z ozirom na razvrstitev raznih barv. Posebno so barve v zgornjem delu v najlepšem soglasju. Saj jih je ubral Rafael sam še kratko pred smrtjo. Obrise spodnjega oddelka so pa precéj dobro z barvami oživili njegovi učenci.

Ne le oblika, ampak tudi vsebina je v vsakem oziru dovršena. Tehnično popolna slika brez vzvišene misli ali ideje bi bila to, kar navidezno lepo jabolko, ki znotraj prhni. Kakšno idejo pa imamo naslikano v „Izpremenjenju“ Rafaelovem? To nam je treba spoznati, ako hočemo sliko dostojno ceniti in čislati.

Umetnik sam nam je podal ključ do svojih vzvišenih idej, ki jih je tako krasno vpodobil. Ob levem robu je namreč naslikal dva premišljujoča dijakona. In ravno s tema je naznanil, da ima njegov umotvor versko-kontemplativni značaj.

Premislimo stvar natančneje! Kristus oznanjuje po raznih krajih judovske dežele s svojimi apostoli sv. evangelij. Neki večer pa, ko se množica razide, poskusi vero svojih učencev in jih vpraša: „Zakóga me imate?“ Peter odgovori v imenu vseh: „Ti si Kristus, sin živega Boga.“ Tudi drugi apostoli so jednako verovali v svojega učitelja. Vsaj so vendar ob mnogih prilikah videli, da so mu ljudje, naravne sile in še celó hudi duhovi pokorni.

Ko Jezus njihovo trdno vero spozna, odkrije jim skrivnost svojega trpljenja. Ta misel, da bi moral prihodnji kralj narodov, obljubljeni Odrešenik, tako sramotno na križu umreti, njegove učence hudo iznenadi in oslabi njihovo vero v prihodnjega Mesijo. Kristus pa pograja njihovo sebičnost in nevero in jim reče: „Ako kdo hoče za menoj priti, naj zataji sam sebe in naj vzame svoj križ na svoje rame in hodi za menoj.“ (Mat. 16, 24.)

Jezus se ob enem apostolov usmili. Da bi njih vero zopet oživil, pové jim, da se bo izpremenil. Čez šest dnij izpolni svojo obljubo. Toda le tri apostole vzame s seboj na goro, drugi ostanejo ob njenem vznožju.

K tem pripeljejo obsedenca, pa apostoli ga ne morejo ozdraviti. Vzrok temu je preslaba vera ne le apostolov, ampak tudi očeta in drugih navzočih. To sledi iz besed Kristusovih: „O neverni in spačeni narod“ (Mat. 17, 16), katere je govoril ob priliki, ko mu je oče naznanil, da apostoli njegovega sina niso mogli ozdraviti.

Slabovernost božji učitelj še jedenkrat očita apostolom. Vprašajo ga namreč: „Zakaj nismo mogli hudobnega duha izgnati?“ Odgovori jim: „Zaradi svoje nevere . . . Ta rod se ne izžene drugače, kakor z molitvijo in postom.“ (Mat. 17, 18—20.)

Po neveri je človeštvo prišlo v oblast in sužnjost peklenskih sil. Iz tega žalostnega stanja si samo človeštvo ni moglo pomagati. Le Kristus, ki je z raznimi čudeži in posebno po izpremenjenju na gori pokazal, da je pravi Bog, imel je s trpljenjem rešiti človeški rod sužnega jarma hudobe in greha.

Da bi pa človeštvo dobilo to pomoč, trebalo je močne vere. Ta bi naj bila združena z molitvijo in postom. Zakaj takšno je zahteval Kristus od svojih apostolov, kakor smo slišali. S postom naj bi se zatajevali in se otresli premočnega vpliva telesnosti. Molitev naj bi jih združila z Bogom. Le s tako vero bi premagali hudobne sile in težave tega sveta in dosegli slavnostno proslavljenje, kakoršnega jim je na gori pokazal.

Ako vse te misli združimo z opazovanjem naše slike, dospemo do vzvišene ideje, katero nam je slavni Rafael tako znamenito uresničil: „Nevera pahne človeštvo v nezmerne bolesti in težave. Le vera v Kristusa, združena z zatajevanjem samega sebe, oprosti človeški rod zlobnih sil in ga vodi do nebeškega proslavljenja, kakoršno je Kristus pokazal na gori.“

Kaj ne, vzvišena je snov, katero nam Rafael v najlepši obliki predočuje! Po vsej pravici trdi neki kritik: „Kdor je videl Rafaelovo ‚Izpremenjenje‘, ta ne bo po drugem vprašal, videl je res pravo veličastno izpremenjenje, kakoršno more sploh človeška umetnost ustvariti in oko prenašati.“ Ves navdušen piše Wessenberg o tem umotvoru: „To

veliko mojstersko delo, morebiti najbolj vzvišeno in krasno, morebiti najbolj dovršeno vsega slikarstva, očarja domišljijo gledalčeve, da se, ko to sliko opazuje, tako rekoč preseli v sveto bivališče večnega kraljestva in božjega miru. "Kdo bi se torej zavzel, da so vrednost te slike v Parizu cenili na poldrugi milijon frankov! Jos. Somrek.

Glasba.

Gloria in excelsis Deo. Trije božični napevi za samospeve, mešan zbor in spremljavo orgelj ter offertorij za Sv. Dan, praznik sv. Štefana, Novo leto in za sv. tri Kralje, za mešan zbor zložil Ign. Hladnik. Op. 29. V Ljubljani. Založil skladatelj. Tisek J. Blažnikovih naslednikov. — Gospod Hladnik je talent, ki hoče hoditi lastna pota. Originalne oblike, prijetni napevi so mu lastni, a včasih je bolj predrzen, nego sme biti cerkveni skladatelj. Ker hoče prav mnogovrstnih motivov spraviti v pesmi, trpi njih jednota, včasih nas iznenadijo prav nepravilne oblike. Rabiti nonakord sme skladatelj le redko kdaj. Če pa nastopi takó, kakor précej v prvi vrsti prve pesmi, izgubi pesem ves umetniški značaj. Najbolj nam je ugajal offertorium za praznik sv. Štefana. Manj motivov, pa te dosledneje izvesti v čistejši modulaciji — tega sveta naj ne prezre skladatelj, in mogoče mu bo, podati nam izvrstnih skladb. E. L.

Doma in po svetu.

II.

Novo leto je pokazalo *Slovincem* takoj v početku neprijazno lice. Dne 5. prosinca je sporočil brzovjav, da je državni zbor s 109 glasovi proti 98 odklonil proračunjene stroške 12.850 gld. za slovenski oddelek celjske gimnazije. Mnogo je zakrivila malomarnost slovanskih poslancev. Odsotnih je bilo Čehov skoro tretjina, Poljakov skoro polovica, še celó izmed slovanskih poslancev ni bil jeden navzoč. Tako so morali zmagati združeni nasprotniki. Sicer to glasovanje ne bo pokopalo slovanskih vsoprednic v Celju, pa pomenljivo je v drugem oziru. Narodna zagrizenost raste v mnogih nemških krogih. Nikakor nam ne privoščijo tiste trohe pravic, katera nam gré. Brezobzirno neté narodni boj. In vendar bi imeli lepšo nalogo, kakoršno zahteva čas. *Socijalno vprašanje* stopa vedno silneje na dan tudi v Avstriji. Omenimo jeden slučaj. Statistika je pred kratkim dokazala, da tudi pri nas raste od leta do leta število mladih zločincev. Tako je bilo zločincev, ki še niso bili stari 14 let, l. 1874. še 333, leta 1889. že 614, l. 1891. pa že 650, l. 1893. celó 842. „Žalostno znamenje časa“, je zaklical zato po pravici višji sodni uradnik, ki je opazil v kaz-

nilnici med tatovi iz večine mlade obraze. — Na *Ogerskem* je vlada končala volitve z isto brezobzirnostjo, s katero jih je uprozorila. Pri ožji volitvi dne 5. prosinca v Čači ni bil izvoljen opat dr. Černoh, dasi so imeli slovaški volilci večino. Kapelan Svitek je moral bežati, nekega slovaškega učitelja pa so židje divje suvali in pretepali na ulici vpričo orožnikov, ki se niso ganili. Ni čuda, da tako postopanje rodi pri naših sosedih le žalostne sadove. Nekaj dnij pred omenjeno volitvijo so anarhisti ustanovili v Budapešti zvezo in jeli izdajati list, ki je velik le v sovraštvu do države, vlade in človeške družbe. Urejuje ga dr. Evgen Schmitt, bivši uradnik v pravosodnem ministerstvu. Berolinska akademija znanostij mu je svoj čas za neko razpravo priznala nagrado. — Izven naših mejá pa rožljajo z orožjem. Na *Francoskem* so sklenili, da si nakupijo novih brzostrelnih topov. Nemci jim bodo seveda sledili. Potrebovali bodo za to okoli 100 do 120 milijonov goldinarjev. Tudi nam se že obeta, da moramo v isti namen pripraviti 80 do 100 milijonov. Tudi to leto torej še ne bo konca oboroževanju, ki naklada tako silna bremena narodom. Leta 1895. je izdala za svojo armado ruska država okoli 576 milijonov goldinarjev, angleška okoli 396, francoska 438, avstrijska 162, nemška 441, laška 188 za navadne potrebščine. Vse to je zakrivil oni mož, katerega tako radi slavé kot največjega državnika devetnajstega stoletja. Novejša zgodovina namreč bolj in bolj dokazuje, da je ono nezaupnost, ki poraja oboroženi mir, zasejal med narode glasoviti *Bismarck*. L. 1866. je napala Pruska brez pravnega vzroka nepripravljeno Avstrijo in jo premagala, ker je bila boljše oborožena. Jednako je Bismarck štiri leta pozneje izzval boj, ki je strl nepripravljene, slabo orožene Francoze. Po sklenjenem míru pa se je začela oboroževati Francija, da se maščuje. Slediti je morala tudi Avstrija in vse druge države. Posledica pruskih zmag in slave je torej ta, da odslej v mednarodnem pravu velja le moč in uspeh namestu prava in pravice in da so prazne vse lepe besede o medsebojnem prijateljstvu. Vzгляд sta nam *Anglija* in *Rusija*, ki bijeta nekrvav, pa odločen in neizprosni boj za prvenstvo v Aziji. Rusi so v prošlem letu na jedni strani odprli svoji trgovini Perzijo, na drugi strani pa priklenili z novo sibirsko železnico širne pokrajine ob Tihem morju ogromni svoji posesti. Prodrli so tudi v Korejo, sklenili s Kitajci skrivno pogodbo, ki jim priznava nekako zaščitništvo, ter z naseljenci in vojaki zavarovali postojanke. V prvih desetih mesecih leta 1896. se je izselilo z Ruskega okoli 192.000 ljudij v Sibirijo, kjer so se naselili ob železnici. Za odgovor zidajo Angleži iz sredine kitajske države proti ruski meji tudi železnico, da bi preprečili vsaj nekoliko ruski upliv. Ali se jim bo posrečilo? — Prošlo leto niso imeli sreče.